

УДК 327:355.02(477)

В.В. БАДРАК,*кандидат філософських наук,**Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння*

Переозброєння Збройних Сил України: раціоналізація підходів, пошук альтернативних шляхів

Аналіз забезпечення ЗСУ і інших військових формувань озброєннями та військовою технікою (ОВТ) свідчить, що держава в 2015 р. здатна забезпечити лише тактичний рівень переозброєння та навіть не наближається до створення передумов для суттєвих змін у цій сфері. Немає можливості не тільки отримати оперативно-тактичні ракетні комплекси (ОТРК) чи крилаті ракети, але й глибоко модернізовані системи протиповітряної оборони (ППО) і літаки.

Хоча в цілому – це варто констатувати – ситуація з отриманням ОВТ покращилася на кількісному й якісному рівнях. Наприклад, в середині 2015 р. ЗСУ отримали партію нових високомобільних портативних комплексів «Стугна-П» розробки ДККБ «Луч». Крім цього, спостерігається позитивна тенденція у наданні коштів на потреби національної оборони. Понад 52 млрд. грн. передбачено в державному бюджеті України для Міноборони на 2015 р. (про це йшлося в заяві заступника директора Департаменту фінансів Міноборони України С. Вінника 17 вересня 2015 р.). За його словами, у порівнянні з минулим роком це практично удвічі більше. Чинownik поінформував, що на 2016 р. Міноборони проситиме з держбюджету 67,8 млрд. грн. То ж, за умов формування реалістичної військово-технічної політики, існуватиме можливість започаткування поступового переозброєння, передусім ЗСУ та Національної гвардії України (НГУ).

Але правда й у тому, що зрушення відбуваються надто повільно. Ця тенденція може спостерігатися й у майбутньому, що є вкрай небезпечним для організації оборони держави та проведення належного переозброєння. Тому, щоб отримати можливості моделювати майбутнє, варто зазирнути у недалеку історію українського війська, розглянути сегмент переозброєння: як і хто в Україні створював новітні системи та впроваджував нові технології.

За умов тривалої відсутності коштів на закупівлю нових ОВТ та реалізації дослідно-конструкторських робіт (ДКР) (реально протягом української історії будівництва війська адекватні ресурси надавалися тільки у 2007 р.) військове відомство могло лише сприяти просуванню ОВТ на іноземні ринки шляхом прийняття їх на озброєння в ЗСУ. Наприклад, під час колегії Міноборони у грудні 2007 р. повідомлялося про прийняття на озброєння в ЗСУ таких сучасних ОВТ, як високоточний постріл з керованою ракетою для танків БМ «Булат», рухома трикоординатна радіолокаційна станція кругового огляду 79К6 («Пелікан»), модернізована радіолокаційна станція П-18 МА, модернізована радіолокаційна станція П-19 МА, модернізована станція тропосферного зв'язку Р-417МУ, 8 нових цифрових технічних засобів зв'язку та комутації, навчально-тренувальний комплекс вертольота УТКВ Мі-8 МТВ, комплексний динамічний тренажер екіпажу БМП-2, а також про модернізацію бойових літаків Су-25 та МіГ-29 і ударного вертольота Мі-24.

Досить показово, що оборонна промисловість знайшла свій власний шлях підтримки дослідницьких і виробничих потужностей без державного оборонного замовлення (ДОЗ) – за рахунок активного просування ОВТ на експорт. Саме з Державною компанією

«Укрспецекспорт» пов'язані такі проекти, як створення модернізованої версії станції пасивної радіоелектронної розвідки «Кольчуга-М», що мала успіх на зовнішньому ринку. А в 1999 р., на прикладі створення тандемно-боєприпасу для танків «Комбат», було фактично вперше успішно інтегровано дослідно-конструкторську роботу в зовнішній контракт. Це, до речі, був перший випадок створення в такий спосіб цілком нового озброєння. За участі ДК «Укрспецекспорт» були спроби удосконалити систему РЕБ «Мандат» (ДАХК «Топаз») та систему захисту об'єктів від високоточної зброї «Каштан-3» (НДІ «Квант»). Приклад новації було сприйнято позитивно і самим ринком, і вітчизняною оборонною промисловістю, яка побачила цілком нові можливості. Підприємства, серед яких вперше з'явилися й приватні (наприклад, корпорація «Таско»), почали звертатися до спеціальних експортерів. Це був дивний прецедент, оскільки військово-відомство та інші силові структури могли хіба що спостерігати за процесом: внаслідок практично відсутнього ДОЗ вони перестали виконувати важливі функції замовників (в тому числі й на перспективу). Їх замінив ринок, попит.

Цікаво, що й після приходу до влади команди Віктора Ющенка ситуація з розробками та виробництвом ОВТ не змінилася. Попри заяв про наміри розбудувати сектор безпеки та створювати належні умови для оборони держави в Україні залишався єдиний апробований механізм розвитку технологій, тобто розширення можливості технологічного зростання і створення нових ОВТ за рахунок діяльності спеціально утворених експортерів – ДК «Укрспецекспорт» та її дочірніх фірм. Цей напрям почав активно використовуватися, оскільки він дозволяв і розширювати коло партнерів у галузі ВТС, і створювати нові ОВТ. За п'ять років «Укрспецекспорту» вдалося забезпечити створення або доведення до прийняття на озброєння в ЗСУ (і, відповідно, відкрити дорогу на світовий ринок озброєнь) низки нових озброєнь: бронетранспортерів сімейств БТР-3 та БТР-4, високоточних засобів ураження, у тому числі й для вертольотів, трикоординатної РЛС 79К6 (більше відомої як «Пелікан»), РЛС «Малахіт» і МР-1, сучасного комплексу активного захисту бронетехніки КАЗ «Заслон», та навіть вітчизняних версій модернізації бойових літаків і вертольотів. Слід зауважити, що період 2010–2015 рр. став найбільш результативним у сфері доведення нових зразків ОВТ до виробничого (і, паралельно, до експортного) потенціалу. Найбільш цікавими виявлялися проекти, в яких «Укрспецекспорт» мав справу з досвідченими конструкторами та менеджерами в одній особі. До таких, без сумніву, належав М. Борисюк, генеральний конструктор бронетанкобудування України, який не лише замахнувся на створення нового конкурентоспроможного у світі танка, але й з нуля створив національну школу виробництва легкої бронетехніки. І якщо з фінансуванням робіт зі створення танка «Оплот» військово-відомство хоч і в невеликих обсягах, але брало участь, то створення бронетранспортера БТР-4 стало яскравим та показовим епізодом. Так, спочатку для експортованих бронетранспортерів замовники (зокрема, найбільший з

них – Таїланд) обирали німецькі двигуни (йдеться про БТР-3Е), але укладення іракського контракту командою спецекспортерів дозволило отримати ресурси для доведення до завершеного виду двигуна для БТР-4. Дуже показово, що на момент укладення контракту дизельного двигуна практично не існувало, але команда конструкторів спромоглася завершити відповідні роботи. Це лише один з епізодів, але він чітко віддзеркалює всю панораму щодо створення нових ОВТ в Україні.

Не менш симптоматично те, що з приходом до влади команди Віктора Януковича діяльність спеціальних експортерів у сфері розширення можливостей національного ОПК фактично було припинено. Були реалізовані лише проекти, які вже тривалий час перебували в стадії розробки та випробувань і наближалися до логічного фінішу – прийняття на озброєння в ЗСУ.

Таким чином, практично усі новітні технології України з'являлися протягом новітньої історії держави внаслідок двох взаємопов'язаних процесів. З одного боку, ініціатив самих підприємств, продиктованих інстинктом самозбереження і розумінням необхідності удосконалити асортимент продукції та послуг. А з іншого – послідовною підтримкою з боку держави цих ініціатив.

Зрозуміло, така традиція утворилася в державі штучно, і певною мірою є хибною. Тому що вона, передусім, не могла забезпечити розвитку капіталомістких проектів, таких як оперативно-тактична ракета, крилата ракета чи виробництво боєприпасів або, навіть, роботи з глибокої модернізації систем ППО. Передусім така тенденція свідчить про те, що управління оборонною промисловістю на державному рівні не відбувалося, діючої вертикалі побудовано не було, реформою сектору безпеки взагалі ніхто не займався. І внаслідок відсутності національної оборонно-промислової політики Україна на початок війни Росії за знищення держави виявилася неготовою в технічному сенсі. Україна вступила у війну із застарілим озброєнням та без підготовленої системи забезпечення.

На цьому тлі варто зауважити, що певні залишки системи, яка утворилася в Україні протягом двох останніх десятиліть, існували й через майже два роки після початку війни. З нових розробок у війська потрапив хіба що БпАК тактичної ланки «Фурія» виробництва приватного підприємства «Атлант-Авіа». Підприємства долають відставання самотужки – допомоги у підготовці виробництва держава не надає. Той самий танк «Оплот» має шанси потрапити в ЗСУ знову-таки завдяки експорту. Так, державне управління і на кінець 2015 р. здійснюється в ручному режимі.

Замалими виявилися й передумови оборонно-промислового реформування. Так, у держави із запізненням як мінімум на рік з'явилася нова Стратегія національної безпеки і нова редакція Воєнної доктрини. Керівних документів щодо розвитку оборонного щита стримування як не було, так і немає (на кінець 2015 р.). Немає держпрограми розвитку ЗСУ, немає держпрограми розвитку ОВТ, не з'явилася й держпрограма розвитку оборонної промисловості. Аргументом влади, як і раніше, залишається неухильне дотримання послідовності:

спершу – Концепція розвитку сектору безпеки та оборони і Стратегічний оборонний бюлетень (обидва документи «на підході»), потім згадані вище відсутні документи. Не виключено, що військово-політичне керівництво піде шляхом розробок державних цільових програм, що може стати позитивним кроком. Але поки ідея реалізовуватиметься, чергове ДОЗ формуватиметься на один, а не на два-три роки, як наполягав Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР) та інші експертні групи.

Аналіз наявних загроз Українській державі свідчить про необхідність належного переозброєння ЗСУ та інших військових формувань. Це може стати найбільшим козирем, який від часу здобуття незалежності здатен прикупити Київ. При цьому також стала очевидною необхідність поступового та цілеспрямованого проведення реформи оборонної промисловості (ОП).

Слід визнати, що вітчизняна оборонна промисловість має певний науково-технічний та виробничий потенціал для створення конкурентоспроможних зразків озброєнь і військової техніки (ОВТ). Це такі підгалузі, як військово-транспортна авіація, високоточне ракетне озброєння повітряного та наземного базування, танки та легкі броньовані машини, радіолокаційні станції, системи супутникової навігації та електронної протидії, ремонт і, у перспективі, модернізація зенітних ракетних комплексів, виробництво патрульних катерів. До цього можна додати й розробку та виробництво ключових комплектуючих до ОВТ, зокрема авіаційних двигунів та корабельних турбін, створення космічних апаратів та двигунів до крилатих ракет, двигунів до ракет-носіїв та іншого.

Водночас, внаслідок тривалої відсутності уваги військово-політичного керівництва держави до сектору безпеки і, зокрема, до розвитку оборонних технологій та оновлення виробничих потужностей підприємств оборонної промисловості, набирає оберти тенденція до критичного виснаження основних фондів. Особливо це стосується державних підприємств, оскільки досі спостерігається відсторонення держави від проблеми підготовки виробництв, занадто повільно відбувається і втілення найважливіших рішень у цій сфері.

В Україні на цій ділянці сектору безпеки накопичилося занадто багато очевидних недоробок і недоліків. Наприклад, досі не створено орган управління та координації оборонної промисловості, про що експерти говорять з часу парламентських слухань у липні 2014 р. Більше того, внаслідок неприйнятого рішення не виконано положення Коаліційної угоди про створення при Кабінеті Міністрів міжвідомчого органу для розвитку ОПК (центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом з віце-прем'єр-міністром на чолі).

Аналіз постачань ОВТ до ЗСУ та інших військових формувань свідчить про те, що переозброєння досі організовано за принципом постачання того, що є, а не того, що необхідно.

Важливо наголосити, що конкретні факти свідчать про уповільнення розробок та появи нових озброєнь з 2010 р. та до кінця 2015 р. З початком війни РФ проти України влада зосередилася виключно

на поставках (з урахуванням налагодження виробництва) наявних ОВТ і не забезпечила передумов створення нових – це є ризикованою помилкою та викликом для майбутнього ЗСУ. Так, якщо у період з 2000 до 2010 р. було розроблено та прийнято на озброєння цілу низку нових зразків ОВТ, переважно завдяки ініціативі самих оборонних підприємств та зусиллям ДК «Укрспецекспорт» як активного учасника і фактичного механізму для реалізації елементів оборонно-промислової політики (ОПП) держави, то після 2010 р. зникли навіть елементи ОПП. Лише деякі високотехнологічні центри продовжили активну діяльність, та ще розгорнута Росією війна стимулювала появу цілком нових гравців, що нерідко реалізовували зусилля за рахунок волонтерських структур.

Як приклад можна згадати ДП «Орізон-Навігація», яке постійно розвивається і створює все нові і нові вироботи. Але компанія представила низку інноваційних розробок у 2015 р. за рахунок вдалої маркетингової стратегії на зовнішніх ринках. Або поява у ці часи автоматичного гранатомета УАГ-40 чи артилерійського боеприпасу «Квітник» – наслідок тривалої інерції розробок. Показовий приклад: інженери заводу «Маяк» оперативно розробили український зразок гвинтівки, яку назвали «Гопак». Цей проект є ініціативою приватного підприємства під час війни. Таких ініціатив чимало, але вони пов'язані з невеликими масштабами самих проектів: створення низки БПАК тактичної ланки, створення низки різноманітних броньованих автомобілів і т. п.

Цю тенденцію підтверджують й імена розробників і лобістів усіх створених та прийнятих на озброєння ОВТ. До речі, показово, що серед причетних до створення нових оборонних систем лише один колишній міністр оборони (А. Гриценко) та зовсім немає президентів чи прем'єрів. Натомість учасниками проектів були всі керівники ДК «Укрспецекспорт» (В. Малев, В. Шмаров, С. Бондарчук) до призначення на цю посаду Д. Саламатіна, з іменем якого пов'язують свідому руйнацію певної кількості вагомих проектів.

Що ж до вищих посадових осіб, то президент В. Ющенко намагався взяти під особистий контроль створення ОТРК, навіть «відкрив» проект у 2006 р., однак скоріше скомпromетував сам проект. Президент В. Янукович особисто взяв участь у 2011 р. у старті проекту «корвет» та також лише згасьбив його. У новітній, вже військовій історії України з появою у військах (ЗСУ, НГУ) нових ОВТ як лобісти фігурували і президент П. Порошенко (передача ремонтованих/модернізованих танків та отриманих від США контрбатареєних радарів), і секретар РНБОУ О. Турчинов (легкі броньовані машини та легкі озброєння, спуск на воду малого броньованого артилерійського катера (МБАК) класу «Гюрза-М»), і міністр МВС А. Аваков (легкі броньовані машини). Ці кроки посадовців поки що більше інтерпретовані фахівцями як піар, ніж як лобізм реально важливих проектів. Особливо на тлі випадків неякісного ремонту бронетехніки та закупівлі державним концерном «Укроборонпром» непридатних до війни старих британських броньованих автомобілів «Саксон». Більше того,

представники чинної влади не діють однією командою, а обмінюються критикою один одного. Голова комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони С. Пашинський, який намагається відігравати суттєву роль у отриманні іноземної військово-технічної допомоги, зазначає: «На жаль, тема переозброєння українських військовослужбовців за 1,5 року війни відчувається все гостріше. «Укроборонпром» працює лише на 5–10% своїх можливостей. Тому ми готуємо закон, щоб демонополізувати цю галузь» (Укрінформ, 11.08.2015). Забігаючи вперед, зазначимо, що ані цей, ані інші законодавчі акти, необхідні для активізації розробок і виробництва ОВТ, так і не було прийнято.

Ескізи великих проектів поки що залишаються безіменними і саме ескізами, що зменшує довіру до можливості їх просування. Наприклад, інформація у ЗМІ про плани України закупити в Китаї легкі штурмовики для потреб ЗСУ (чисельні публікації в листопаді 2015 р.) не підкріплена будь-якими офіційними заявами, та й невідомо, хто саме розглядає ці плани: чи то Генштаб ЗСУ, чи, скажімо, аналітики РНБОУ, чи просто наполегливі журналісти зондують напрям. Є й інші показові приклади: прем'єр-міністр України А. Яценюк пообіцяв у жовтні 2015 р. відкрити в Україні у 2016 р. лінію виробництва боєприпасів до стрілецької зброї. Але після експертного аналізу виявилось, що боєприпаси до стрілецької зброї не є пріоритетом для військового відомства. ЗСУ потрібні боєприпаси для артилерії і танків, а також озброєння для літаків і гелікоптерів – лише ракетно-артилерійські удари та потужне авіаційне озброєння здатні забезпечити переможну оборону у війні з агресивною Росією. Натомість, проведений аналіз технічного стану та лабораторно-стендові випробування ракет Р-27, Р-60М, Р-73, Р-40Д, Х-25М, Х-29, Х-58У, «вік» яких до 20 років, показав, що продовжити термін їх служби дійсно можливо. Але після 20–25 років через старіння, знос і вплив зовнішніх кліматичних факторів виходять з ладу складові частини керованих авіаційних засобів ураження: порохові газогенератори, гумовотехнічні деталі, змінюються характеристики і параметри вибухових речовин, мастил та гідрорідин, магнетронів, хімічних джерел струму, запобіжно-виконавчих механізмів, контактних датчиків цілі тощо. Причому ці незворотні зміни в ракетах і бомбах неможливо визначити тими системами контролю, що знаходяться у військових частинах. Це означає, що нібито справні за контрольованими параметрами керовані авіаційні засоби ураження фактично можуть бути непридатними до бойового застосування (Defense Express, 28.07.2015). А також те, що вкрай потрібні програми відновлення боєприпасів, а також створення нових боєприпасів для артилерії і танків.

За умов масового постачання в ЗСУ та НГУ ОВТ вагомими проектами, що мають виключне значення для оборони держави, просуваються із суттєвим запізненням. Скажімо, автоматизований звукометричний комплекс артилерійської розвідки «Положення-2» розробки одеського підприємства СКБ «Молнія», який було прийнято на озброєння ще в 2013 р., лише наприкінці 2015-го (тобто майже через два роки війни!) отримав реалістичні

перспективи: завдяки використанню українських та європейських комплектуючих (імпортозаміщення) проект підійшов до серійного виробництва на ДП «Львівський державний завод «Лорта».

Отже, підходячи до висновків і рекомендацій, слід зауважити, що в нових умовах мають трансформуватися ролі Генерального штабу ЗСУ та провідних дослідницьких установ, до яких належить у першу чергу Центральний НДІ ОВТ ЗСУ. Передусім у виконанні двох найважливіших функцій: формуванні орієнтирів на майбутнє (короткострокові, середньострокові та на віддалену, 10–15-річну перспективу) та здійснення поточного моніторингу з констатуванням недоліків. Орієнтирів потребує оборонна промисловість, особливо приватні підприємства, які можуть задавати темп завдяки більшому, ніж державні КБ чи заводи, використанню обігових коштів. Наприклад, у разі визначення, що в країні створюватиметься (відроджуватиметься) галузь виробництва боєприпасів, приватні підприємства могли б забезпечити створення якісних порохів або ключових продуктів спецхімії (скажімо, в Україні є позитивні приклади, коли приватний сектор узявся виготовляти 40-мм боєприпаси до автоматичного гранатомета). Або офіційно інформувати про помилкові рішення відповідного департаменту Міноборони (часів керівництва ним О. Ясинського) – закупівлю для потреб ЗСУ автомобілів «Саксон», відмову від доведення до серії та закупівлі згаданого «Положення-2» та вилучення з державного оборонного замовлення програми модернізації вертольота Мі-24 (за участю французької фірми «Sagem»; розробка знаходилася на завершальному етапі виконання, а з держбюджету в неї вже було вкладено майже 400 млн. грн.). Бо коли цю функцію беруть на себе засоби масової інформації («Дзеркало тижня», 06.03.2015), це об'єктивно стає ударом по репутації Генштабу ЗСУ та й науково-дослідних структур.

Що ж до рекомендацій експертів ЦДАКР щодо покращення системи переозброєння і організації управління ОПК, вони будуть такими.

Перше. Створення дієвого механізму управління і координації. Призначити першого віце-прем'єр-міністра, до компетенції якого, зокрема, належать питання щодо забезпечення зміцнення національної безпеки і обороноздатності держави, оснащення її Збройних Сил та інших військових формувань, охорони та захисту державного кордону, загального забезпечення проведення антитерористичної операції (підготовки оборони), охорони важливих державних об'єктів, цивільного захисту населення, організації спеціального зв'язку та захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом тощо. Завдяки цьому налагодити діяльність урядового комітету з питань оборони, ОПК та правоохоронної діяльності (який має очолювати перший віце-прем'єр-міністр України). При цьому утворити новий центральний орган виконавчої влади при Кабінеті Міністрів України з функцією управління та координації діяльності оборонних підприємств України (включно в галузі міжнародних проектів, роботи СП), діяльність якого б спрямовувалася Кабінетом Міністрів

Україні через першого віце-прем'єр-міністра України. Саме в цій урядовій структурі необхідно відродити діяльність інституту генеральних конструкторів і науково-промислової ради. Це дозволить Кабінету Міністрів України визначити пріоритетні напрями розвитку оборонної промисловості, прискорити затвердження Програми розвитку оборонної промисловості як дорожньої карти реформування цього високотехнологічного сектору. При цьому *формуванню військово-технічну політику доручити Міністерству оборони України, оскільки безпека держави має бути поставлена вище за прибутки. Загальна найбільш вагома зміна в підходах держави має полягати у побудові потужної системи-триади, де в замкненому трикутнику відбуватиметься взаємодія трьох складових. На вершині трикутника буде не експорт зброї, як раніше, а забезпечення зброєю національної воєнної організації – через максимально можливе Державне оборонне замовлення (ДОЗ) підприємствам ОПК (ДОЗ – на 2-3 роки)*. Два з інших кутів фігури – це власне ОПК, що динамічно розвивається, та система військово-технічного співробітництва з іноземними державами. Така конструкція, побудована як рівнобедрений трикутник, дуже стійка і міцна – саме так озброюються найпотужніші країни світу. Збройовий бізнес, на який працював ОПК України, оснащуючи іноземні армії, стане важливою частиною системи військово-технічного співробітництва з іноземними державами, що забезпечить отримання новітніх технологій для розширення можливостей національної оборонної промисловості.

Задля покращення діяльності ДК «Укроборонпром» та інших підприємств з профілем випуску оборонної продукції Верховній Раді України забезпечити прийняття таких законів та поправок до законів:

Закон про військово-технічне співробітництво України з іноземними державами;

Закон про створення озброєнь та військової техніки України;

Закон про офсетні угоди (або про заборону імпорту ОВТ без офсетних схем);

Закон про державно-приватне партнерство у оборонно-промисловому секторі;

Закон щодо забезпечення прав іноземних інвесторів у оборонну (оборонно-промислову) сферу України.

Друге. Формування додаткових спроможностей.

Відновити такі альтернативні можливості в галузі створення та виробництва нових ОВТ.

2.1. Враховуючи, що саме військово-технічне співробітництво (ВТС) протягом новітньої історії України забезпечувало створення переважної частини нових ОВТ, варто розвивати цей напрям як один з альтернативних шляхів забезпечення якісного переозброєння. Для цього важливо визначити пріоритети ЗСУ в переозброєнні, здійснити проведення ревізії дослідно-конструкторських робіт (включно з напрацьованими інститутами Національної академії наук ідеями). Саме такий підхід забезпечить входження до міжнародних (інтернаціональних) клубів з розробки та виробництва нових

ОВТ та дозволить включити НДДКР в контракти на експорт та на спільне виробництво.

При цьому одним з найважливіших секторів відповідальності згаданого вище органу Кабінету Міністрів України має стати *визначення партнерів вітчизняної оборонної промисловості серед приватних та іноземних структур*.

2.2. Покращити взаємодію з волонтерськими організаціями і приватними підприємствами та здійснювати моніторинг потреб безпосередньо в зоні бойових дій (потенційних бойових зіткнень). Забезпечити оперативне реагування на потреби військ.

Для наочності варто навести такий приклад. У червні 2014 р. в АТ «Елемент» звернулися волонтери на прохання військових із запитом про поставку метеостанцій для потреб АТО (у зв'язку з відсутністю метеокомплектів, що задовольняють сучасні вимоги). Фахівці АТ «Елемент» розробили ТЗ, яке було розглянуто на засіданні науково-технічної секції науково-дослідного управління розвитку ОВТ спеціальних військ ЦНДІ ОВТ і за рішенням секції зараз знаходиться на узгодженні в Департаменті озброєння і військової техніки (ДОВТ) та ДП «ЛГЗ «Лорта». За власні кошти АТ «Елемент» був розроблений і виготовлений дослідний зразок КМП-У, в якому значно поліпшені характеристики вимірювальних каналів у порівнянні з метеокомплексом «Положення-2АМК», введено низку нових параметрів і опцій, таких як обчислення метеоправок при стрільбі, розрахунок метеосередніх, наявність радіоканалу для передачі даних, передбачений антиобморожувач, електронний компас і ін. (Збірник тез доповідей Міжнародної науково-технічної конференції, Львів, 14–15 травня 2015 р., с. 9). Так само завдяки реагуванню цивільного сектору у військах у 2015 р. з'явилися БПАК А1-С «Фурія» виробництва київського ТОВ НВП «Атлон-Авіа». Коли на озброєнні в ЗСУ близько 24 штатних БПАК, і до 3-4 десятків комплексів постачаються волонтерами, саме дослідні структури мають допомогти з прийняттям рішень.

2.3. Забезпечити уніфікацію переозброєння та переоснащення ЗСУ з урахуванням моніторингу та орієнтуванням на нові технології. Це шлях економії в майбутньому.

Зокрема, Україна захопилася численними поставками легких броньованих машин різних модифікацій, їх – близько двох десятків. А деякі прототипи профінансували навіть інші держави. Так, США профінансували виготовлення прототипу українського бронеавтомобіля «Козак 2014» (близько 200 тис. дол.). Це не є позитивною тенденцією, враховуючи необхідність налагодження сервісу, поставок запасних частин та іншого. М. Борисюк, який протягом двох десятиліть був генеральним конструктором бронетанкобудування України, навпаки, застерігає не захоплюватися наявністю на озброєнні відразу кількох десятків модифікацій такої техніки. Навіть для такого військового монстра, як СРСР, було важко мати на озброєнні три модифікації танків. А Україна й поготів захлинеється (виступ М. Борисюка під час форуму «Зброя та безпека», 25.09.2015).

Так само варто здійснювати постійний моніторинг та оперативно реагувати на питання якості ОВТ, армійської екіпіровки та оснащення. Наприклад, відомо, що новий технологічний кластер UA.RPA (організований І. Кабаненком) досяг суттєвого покращення технічних характеристик шоломів порівняно зі створюваними раніше підприємством «Темп-3000». То ж результати конкуренції варто враховувати, не допускаючи протекціонізму щодо окремих підприємств.

Ще одним важливим елементом новостворюваної системи, виходячи з суперечливого досвіду двох років

жахливої війни, має стати *цілеспрямований і безперервний контроль Головного замовника ОВТ – Міністерства оборони та Головного виконавця – органу Кабінету Міністрів (до його створення – ДК «Укроборонпром» та інших оборонних підприємств з оборонно-промисловим профілем)*. Для цього необхідно удосконалити в Україні систему парламентського та громадського контролю за сферою безпеки і оборони держави. Серед іншого – створити спеціальну комісію Верховної Ради України з розширення парламентського та громадського контролю.